

1. Andmekaitse Inspektsiooni tagasiside: IKS § 6 lg 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil. Andmekaitse Inspektsioon kontrollib enne nimetatud isikuandmete töötlemise algust IKS §-s 6 sätestatud tingimuste täitmist, välja arvatud juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise ulatus tulenevad õigusaktist.

IKS § 6 lg 3 järgi on teadus- või ajaloouuringu või riikliku statistika vajadusteks andmesubjekti nõusolekuta tema kohta käivate andmete töötlemine andmesubjekti tuvastamist võimaldaval kujul muu hulgas lubatud üksnes juhul, kui pärast tuvastamist võimaldavate andmete eemaldamist ei ole andmetöötluste eesmärgid enam saavutatavad või neid oleks ebamõistlikult raske saavutada.

AKI-le esitatud taotluses on ministriumid välja toonud, et luba taotletakse Eesti EUROMOD-i pseudonüümitud registripõhistele mikroandmete kasutamiseks, mis on kättesaadavad perioodi 2019-2023 kohta. Lisaks sellele etteulatavalt ka perioodi 2024-2030 kohta sama statistikatöö raames Statistikaameti poolt kokku pandavale andmestikule. Ligipääs Eesti EUROMOD-i andmestikule võimaldab SoMil ja MKMil kasutada EUROMOD-i mudelit Eesti poliitikareegleid arvestades. Statistikaameti poolt kokku pandud Eesti EUROMOD-i pseudonüümitud registriandmete töötlemise eesmärk EUROMOD-i mudelit kasutades, on hinnata erinevate SOMi ja MKMi poliitikameetmete mõju (ex ante) elanikele ja leibkondadele, nende majanduslikule toimetulekule, vaesusele, ebavõrdsusele, töötamise stiimulitele (arvutuslikud näitajad iseloomustamaks, kas ja mil määral toetuse/hüvitise saamine või mittesaamine võib mõjutada nende otsust töötada või töökoormust suurendada) ja seeläbi ka riigieelarvele. Samuti teha alternatiivide analüüsi ning läbi viia meetmete järeleanalüüsi (ex post). Eesti EUROMOD-i alusel saadud uuringutulemused annavad usaldusväärseid ja kvaliteetseid teadmisi, mis võivad olla aluseks teadmispõhise poliitika sõnastamisele ja rakendamisele, parandada paljude inimeste elukvaliteeti ning suurendada sotsiaalteenuste ja tööturupoliitikate tõhusust. Eesti EUROMOD-i jaoks kokkupanud pseudonüümitud registriandmete kasutamine on SoMi ja MKMi teenistujatele oluline tõhusate ja täpsete poliitikameetmete mõju hinnangu koostamiseks.

Isiku nõusolekuta tema isikuandmete töötlemise lubatavuse hindamiseks kooskõlas IKS §-s 6 sätestatud nõuetele poliitika kujundamise eesmärgil läbiviidavas uuringus peab taotlusest nähtuma ajaliselt ja esemeliselt selgelt piiritletud uuringu eesmärk. Antud juhul ei ole Teie taotluse põhjal andmetöötluste õiguspärasusele võimalik hinnangut anda, kuna taotluses ei ole konkreetset uuringu läbiviimise eesmärki välja toodud, vaid on kirjeldatud üldiselt vajadust ministriumide valitsemisala poliitikameetmete hindamiseks. Samuti ei pea AKI võimalikuks uuringu kooskõlastamist etteulatavalt. Iga konkreetse eesmärgi läbiviidav uuring tuleb AKI-ga eraldi kooskõlastada.

Sotsiaalministeeriumi ja Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastus:

Täiendasime taotluse punkti 5.

2. Andmekaitse Inspektsiooni tagasiside: Taotluse andmetel on taotlus samaaegselt esitatud Sotsiaalministeeriumi sotsiaalteaduslike rakendusuuringute eetikakomiteele. Kui olete eetikakomitee otsuse saanud, palun edastage see inspektsioonile.

Sotsiaalministeeriumi ja Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastus: eetikakomitee otsus on lisatud vastuskirjale.

3. Andmekaitse Inspektsiooni tagasiside: Taotluse punkti 11 kohaselt andmesubjekte nende isikuandmete töötlemisest ei teavitata, kuivõrd teavitamine ei ole võimalik, kuna kasutatakse riikliku statistikatöö raames kogutud andmeid, andmesubjektid ei ole andmetöötlejale tuvastatavad ning läbi viidud uuringud avaldatakse ministriumide kodulehtedel.

Isikuandmete kaitse üldmääruse üheks oluliseks põhimõtteks on läbipaistvuse põhimõte. Läbipaistvuse tagamiseks tuleb andmesubjekte isikuandmete töötlemisest teavitada vastavalt IKÜM artiklitele 12 – 14 konkreetselt selles uuringus toimuvast andmetöötlustest. Märgin, et taotluses välja toodud viited ministeeriumite läbi viidud uuringutele ja Statistikaameti üldistele andmekaitsetingimustele seda ei kajasta. Üldmäärus küll kehtestab ka andmesubjektide teavitamata jätmise alused, kuid neid saab rakendada pigem erandlikel asjaoludel. Antud taotluses ei nähtu selliseid erandlikke asjaolusid, mis takistavad isikute teavitamist. Teavitada on võimalik läbi (sotsiaal)meedia, ministeeriumi vm asutuse kodulehe kaudu vms viisil iga konkreetse uuringu raames toimuvast andmetöötlustest. Seega palun kaaluda andmesubjekti teavitamise võimalusi ja vastavalt sellele taotlust täiendada. Kui leiate, et isegi ka üldine andmesubjektide teavitamine võimalikuks ei osutu, palun seda otsust põhjendada.

Sotsiaalministeeriumi ja Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastus:

Täiendasime taotluse punkte 7, 11 ja 11.2.

4. **Andmekaitse Inspektsiooni tagasiside:** Palun esitada andmekaitsealane mõjuhindang või kui seda ei ole koostatud või ei koostata, siis palun seda otsust põhjendada, arvestades isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklis 35 sätestatuga. Taotluse punktist 9 nähtuvalt on uuringu valimiks, kelle andmeid töödeldakse, kogu Eesti püsielanikkond. Statistikaameti andmetel on Eesti elanike arv 2025.a alguse seisuga 1 369 285 isikut. Andmetöötleja kavandab kõigi valimisse kuuluvate isikute andmete, sh eriliigiliste isikuandmete süstemaatilist ja ulatuslikku töötlemist. IKÜM art 35 lg 1 kohaselt peab isikuandmete vastutav töötleja hindama enne isikuandmete töötlemist kavandatavate isikuandmete töötlemise toimingute mõju isikuandmete kaitsele, kui isikuandmete töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärgi arvesse võttes tekib tõenäoliselt füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele suur oht. IKÜM art 35 lg 3 loetleb olukorrad, millal andmekaitsealase mõjuhindangu tegemine on nõutav, mh on hinnangu koostamine kohustuslik, kui toimub füüsiliste isiklike aspektide süstemaatiline ja ulatuslik hindamine, mis põhineb automaatsel isikuandmete töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil, ja millel põhinevad otsused, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut, samuti ka eriliigiliste isikuandmete ulatuslik töötlemine. Inspektsiooni koostatud isikuandmete töötleja üldjuhendis on selgitatud, mis on süstemaatiline ja ulatuslik andmetöötlus. Samuti on toodud näiteid suure ohu kohta. Juhendis on viidatud suunistele, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindangut. Olemasolevast teabest lähtuvalt palun hinnata, kas käesoleval juhul on mõjuhindangu koostamine vajalik ja kui on, siis palun see koostada. Kui mitte, siis palun tuua esile sellekohased kaalutlused.

Sotsiaalministeeriumi ja Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastus: Käesoleval juhul ei ole mõjuhindangu koostamine vajalik, kuna EUROMODi sisendandmestik sisaldab Statistikaametis varem koondatud registre andmeid, mis on viidud EUROMODile sobivale sisendandmete kujule. Andmeid ei pärita spetsiifiliselt ministeeriumites läbiviidavate uuringute ja analüüside tarbeks. Seetõttu ei teki käesoleva uuringu analüüsist süstemaatilist ulatuslikku ohtu füüsiliste isikute õigustele või vabadustele ja andmete tuvastamiseks või lekkeks. Andmetöötlus pseudonüümitud andmetel ja uuringu tulemuste säilitamine toimub Statistikaameti ja Sotsiaalministeeriumi konfidentsiaalsete andmete kasutamise lepingu alusel Statistikaameti teadlaste keskkonnas. Andmetele saavad ligi vaid Statistikaameti ja Sotsiaalministeeriumi ning Statistikaameti ja Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel sõlmitud lepingus toodud ametnikud. EUROMOD-i kasutades koostatavate uuringuprojektide tulemuseks on alati teaduslik üldistus.